

สรุปบทเรียนการพัฒนาความรู้

หลักสูตร

การบริหารเงินสำหรับข้าราชการ 2/2566

ชื่อ นามสกุล นายสุรชัย พัฒนพิบูล ตำแหน่ง นักวิทยาศาสตร์ชำนาญการ
สังกัด กลุ่มมาตรฐานและพัฒนาระบบการวิเคราะห์ดิน สำนักวิทยาศาสตร์เพื่อการพัฒนาที่ดิน
วันที่อบรม วันที่ 18 กรกฎาคม 2566 เวลา 4 ชั่วโมง

วัตถุประสงค์ของหลักสูตร

เพื่อให้สามารถอธิบายความสำคัญของการเงินกับชีวิต โมเดลอิสรภาพทางการเงิน สภาพคล่องทางการเงิน การจัดการความเสี่ยง การแก้ปัญหาหนี้ และวิธีการวางแผนเกษียณรายได้

สรุปบทเรียน

การเงินกับชีวิต โดยทั่วไปคนเราทำงานและมีช่วงเวลาหารายได้ 40 ปี (ช่วงอายุ 20-60 ปี) แต่อายุเฉลี่ยคนไทยอยู่ที่ 80 ปี แสดงว่าช่วงเวลาเลี้ยงชีวิตคือ 60 ปี (ช่วงอายุ 20-80 ปี) แล้วหลังจากการทำงานจะเป็นอย่างไร หากไม่มีการวางแผนสำหรับการเกษียณ ถ้าอยากมีเงินพอใช้หลังเกษียณ รายได้ 1 เดือนต้องใช้ให้ได้ 1.5 เดือน

อิสรภาพทางการเงิน คือ การใช้ชีวิตที่หมดกังวลทางการเงิน อันเนื่องมาจากการบริหารจัดการรายได้ที่ได้รับจากการทำงานอย่างเหมาะสม ให้เพียงพอต่อการดำรงชีวิตและมีเหลือสะสมในรูปแบบทรัพย์สินเพื่อให้ใช้ได้ในวันข้างหน้าอย่างเพียงพอในวันที่ไม่ได้ทำงาน อิสรภาพทางการเงินเป็นไปได้สำหรับทุกคน

คุณสมบัติของผู้ประสบความสำเร็จทางการเงิน

1) มีความรับผิดชอบทางการเงิน (Money Responsibility) หมายถึง พร้อมควบคุม และจัดการกับสถานะการเงินของตนเอง ไม่นิ่งเฉยหรือปล่อยให้ชีวิตการเงินของตนเองตกอยู่ในสถานการณ์ที่ส่งผลกระทบต่อชีวิต

2) มีความรู้ทางการเงิน (Money Literacy) หมายถึง การมีความรู้ ความเข้าใจที่ถูกต้อง ในการบริหารจัดการเงิน ทั้ง 4 ด้าน อันได้แก่ การหารายได้ (Earning) การใช้จ่าย (Spending) การออม (Saving) และการลงทุน (Investing)

3) มีวินัยทางการเงิน (Money Discipline) หมายถึง การนำความรู้ทางการเงินมากำหนดเป็นเป้าหมาย และแผนการเงินของตนเอง และปฏิบัติตามอย่างเคร่งครัด เพื่อให้เกิดผลลัพธ์ทางการเงินที่ดีกับชีวิต

หลักการบริหารเงินเพื่อสุขภาพการเงินที่ดี

- 1 สภาพคล่องดี มีเงินเหลือเก็บมากกว่า 10% ได้มาแล้วใช้ไป แต่มีเหลือเก็บ
- 2 ปลอดภัยจน หนี้นี้บริโภคข้างชำระเป็นศูนย์
- 3 พร้อมชนความเสี่ยง มีประกันสังคม ประกันสุขภาพ ประกันอุบัติเหตุ
- 4 มีเสถียรสำรอง มีเงินฉุกเฉินใช้ 6 - 12 เดือน
- 5 สอดคล้องเกณฑ์ภาษี
- 6 บันปลายมีทุนเกษียณ

ประเภทของหนี้

- 1 หนี้จ้น คือ หนี้ที่ก่อให้เกิดภาระการเงินในรูปรายจ่าย ทำให้เงินไหลออกเป็นประจำ ได้แก่ หนี้บริโภคต่างๆ หนี้บัตรเครดิต สินเชื่อส่วนบุคคล บัตรกดเงินสด หนี้อ่อนสินค้า หนี้นอกระบบ
- 2 หนี้รวย คือ หนี้ที่ก่อให้เกิดรายได้ สร้างกระแสเงินสดไหลเข้ากระเป๋า เช่น หนี้กู้ยืมเพื่อลงทุน และสร้างผลกำไรได้มากกว่าภาระผ่อน

การแก้ปัญหาหนี้สิน

- 1 หยุดก่อหนี้
- 2 สรุปรายการหนี้ทั้งหมด
- 3 หาเงินก้อนมาปิดชำระ
- 4 รีไฟแนนซ์รวมหนี้ชำระเป็นก้อนเดียว
- 5 วางแผนชำระคืนด้วยเงินคงเหลือ

ปัจจัยที่มีผลต่อความมั่นคง

- เงินลงทุน ต้องลงทุนอย่างต่อเนื่อง สม่ำเสมอ
เครื่องมือทางการเงิน ช่วยสร้างพลังทวีได้ในอัตราที่สูง
ระยะเวลาลงทุน เริ่มต้นลงทุนเร็ว ยิ่งมีเวลาลงทุนนาน

บริการเงินด้วยปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียง

โดยหลักการปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียงต้องอยู่บนทางสายกลางที่มี 3 ท่วง คือ พอประมาณ มีเหตุผล มีภูมิคุ้มกันที่ดีต่อตัวเอง และอยู่บน 2 เงื่อนไข ได้แก่ ความรู้และคุณธรรม แนวคิดในการใช้จ่ายและการลงทุน

เงินสำรองเพื่อฉุกเฉิน ควรมีเงินสำรองไว้ใช้อย่างน้อย 3-6 เดือน เพื่อป้องกันความเสี่ยง เงินออมก้อนแรกที่ทุกคนควรมี เป็นเงินเก็บที่สามารถนำมาใช้ได้ทันทีหากมีเหตุการณ์ไม่คาดฝันเกิดขึ้นหรือมีเหตุการณ์อะไรที่จำเป็นต้องใช้เงินแบบกระทันหันเร่งด่วน โดยไม่สามารถวางแผนล่วงหน้าได้ เช่น เข้าโรงพยาบาล เกิดอุบัติเหตุ ซ่อมรถยนต์ ตกงานกระทันหัน เป็นต้น

ความเสี่ยงทางการเงิน ในทางการเงินเราเรียกภัยหรือโชคร้ายที่มีโอกาสเกิดขึ้นกับเรา และส่งผลกระทบทางการเงินต่อตัวเราว่า "ความเสี่ยงทางการเงิน" ซึ่งเจ้าความเสี่ยงทางการเงินที่ว่านี้ เมื่อเกิดขึ้นก็จะส่งผลกระทบโดยตรงทั้งต่อ "ความมั่งคั่ง" และ "สภาพคล่อง" ของเราทันที

ในทางการเงิน เราแบ่งความเสี่ยงออกเป็น 4 ประเภทด้วยกัน คือ

1. ความเสี่ยงภัยส่วนบุคคล (personal risk) อันได้แก่ ความเสี่ยงอันเกิดจากการเสียชีวิตก่อนวัยอันควร การมีรายได้ไม่พอใช้ในยามเกษียณ การมีสุขภาพที่ไม่ดีหรือทุพพลภาพ หรือความเสี่ยงภัยเนื่องจากการว่างงาน เป็นต้น
2. ความเสี่ยงภัยต่อทรัพย์สิน (property risk) อันได้แก่ บ้านถูกไฟไหม้ รถถูกชน หรือถูกโจรกรรม เป็นต้น
3. ความเสี่ยงต่อการรับผิด (liability risk) เป็นความเสี่ยงที่เกี่ยวข้องกับการรับผิดในการกระทำที่มีผลกระทบกับบุคคลอื่น ภายใต้กรอบของกฎหมาย เช่น พนักงานวิชาชีพ หรือการทำงานที่อาจต้องมีเรื่องการฟ้องร้องเข้ามาเกี่ยวข้อง

4. ความเสี่ยงภัยอันเนื่องมาจากความผิดพลาดของบุคคลอื่น (risk arising from failure of others) อันได้แก่ ความเสี่ยงจากการว่าจ้างช่วงผู้อื่นทำงาน การไปค้ำประกันเงินกู้ของคนอื่น เป็นต้น

ทั้งหมดนี้เป็นความเสี่ยงทางการเงินที่คนเรามักจะเจอเจอกันได้ในชีวิตประจำวัน ซึ่งหากไม่ใส่ใจแล้ว อาจส่งผลกระทบต่อสภาพคล่อง และความมั่งคั่งของเราได้ ดังนั้น หนึ่งในองค์ประกอบของแผนสู่อิสรภาพทางการเงินของคนเรา จึงควรรวมเรื่องของการบริหารความเสี่ยงที่อาจเกิดขึ้นกับชีวิตเป็นส่วนหนึ่งของแผนการสู่อิสรภาพทางการเงินด้วย

เริ่มต้นจากการวิเคราะห์ตัวเราเองว่า มีความเสี่ยงทางการเงินใด ๆ ใน 4 ประเภทที่กล่าวมาข้างต้นบ้าง จากนั้นให้วิเคราะห์ "โอกาสในการเกิด" ภัยทางการเงิน และ "ผลกระทบ" หากเกิดภัยทางการเงินนั้นขึ้น จากนั้นก็มาหาวิธีในการจัดการกับความเสี่ยงแต่ละรายการที่อาจเกิดขึ้นกับเรา โดยเลือกใช้วิธีการหนึ่งวิธีการใดหรือหลายวิธีการประกอบกันดังต่อไปนี้

ก. หลีกเลี่ยงความเสี่ยง เช่น หากกลัวอุบัติเหตุทางรถยนต์ ก็อาจหลีกเลี่ยงที่จะมีรถยนต์ไว้เป็นของตัวเอง เป็นต้น

ข. ลดและควบคุมความเสี่ยง โดยลดที่เหตุ หรือลดความรุนแรงที่อาจจะเกิด เช่น ดื่มเหล้าให้น้อยลง ออกกำลังกายมากขึ้น เพื่อลดโอกาสในการเกิดโรค เป็นต้น

ค. รับความเสี่ยงไว้เอง คือ การยอมรับความสูญเสียที่จะเกิดขึ้นจากภัยทางการเงินด้วยตัวเอง วิธีการนี้ควรเลือกใช้เมื่อผลกระทบของภัยดังกล่าวมีมูลค่าไม่สูงหนัก หรือเกิดไม่บ่อย เช่น การเจ็บป่วยเล็กน้อย เป็นไข้ เป็นหวัด เป็นต้น

ง. โอนความเสี่ยง ให้ผู้อื่นรับผิดชอบ เช่น การทำประกันชีวิต ประกันสุขภาพ ประกันภัย เป็นต้น

ทุนเกษียณ โดยสถิติ ค่าใช้จ่ายหลังเกษียณโดยประมาณจะคิดเป็น 60-70 % ของค่าใช้จ่ายก่อนเกษียณ วิธีคำนวณเงินออมในวัยเกษียณอย่างง่าย เท่ากับ ค่าใช้จ่ายทั้งหมดต่อเดือน คูณด้วย 12 เดือน คูณด้วยจำนวนปีที่คาดว่าจะอยู่หลังเกษียณ (20 ปี) (ถ้าอายุเกษียณ 60 ปี อายุขัยเฉลี่ย 80 ปี)

สูตรสำเร็จ เงินออมในวัยเกษียณ เท่ากับ ค่าใช้จ่ายทั้งหมดต่อเดือนคูณด้วย 240

แนวคิดและวิธีการวางแผนเกษียณข้าราชการ

การใช้ชีวิตหลังเกษียณอย่างมีความสุข จำเป็นต้องมีเงินเพียงพอสำหรับค่าใช้จ่ายที่จำเป็น และสร้างความสุขเล็ก ๆ น้อย ๆ โดยไม่เป็นภาระของลูกหลาน การวางแผนสู่การเกษียณอย่างมีความสุข เริ่มต้นจากประเมินสถานการณ์หลังเกษียณของตนเอง ดังนี้

1. รั้งรายรับต่อเดือน แหล่งที่มา และความมั่นคงของรายรับ เช่น ข้าราชการ จะได้รับบำเหน็จหรือบำนาญ และเงินจากกองทุนบำเหน็จบำนาญข้าราชการ (กบข.) เงินฝาก พันธบัตร สลากออมสิน ประกันชีวิต ประกันบำนาญ กองทุนรวมเพื่อการเลี้ยงชีพ (RMF) กองทุนรวมหุ้นระยะยาว (LTF) หุ้น

สามัญ หุ่นสหกรณ์ ทรัพย์สินที่แปลงเป็นเงินสดได้ เช่น บ้าน ที่ดิน ทองคำ กระแสเงินสดจากทรัพย์สิน เช่น ค่าเช่า ดอกเบี้ย เงินปันผล

2. รู้รายจ่ายต่อเดือน เทียบกับรายรับที่คาดว่าจะได้รับ ส่วนใหญ่แล้ว ค่าใช้จ่ายประจำหลังเกษียณมักจะลดลง ซึ่งประเมินกันว่า ค่าใช้จ่ายต่อเดือนหลังเกษียณจะประมาณ 70% - 80% ของค่าใช้จ่ายต่อเดือนก่อนเกษียณ ทั้งนี้ ยังไม่รวมเงินเพื่อ และค่ารักษาพยาบาลที่อาจเพิ่มขึ้นตามวัย

3. รู้หลักประกันความมั่นคงทางการเงิน เช่น สวัสดิการที่เบิกได้ และความคุ้มครองของประกันสุขภาพ เพื่อเป็นหลักประกันว่าหากเกิดเหตุที่ไม่คาดฝันจะไม่กระทบกับจำนวนเงินที่จำเป็นสำหรับใช้จ่ายประจำ หากตรวจสอบแล้วพบว่าไม่ครอบคลุมเพียงพอ ควรพิจารณาออมหรือซื้อประกันเพิ่มเติม

4. รู้ปัจจัยที่อาจมีผลต่อรายรับ-รายจ่าย อาทิ อัตราเงินเฟ้อ ปัจจัยทางเศรษฐกิจที่อาจกระทบต่ออัตราดอกเบี้ย จำนวนปีที่คาดว่าจะมีชีวิตอยู่หลังเกษียณ ลูกหลานที่อาจนำพาความเดือดเนื้อร้อนใจมาให้ เป็นต้น

การบริหารเงินหลังเกษียณ สำหรับการบริหารเงินก่อนสุดท้ายของชีวิต ดังนี้

- ควรคงเงินฝากในบัญชีเงินฝากออมทรัพย์ไว้ประมาณ 2 - 6 เท่าของค่าใช้จ่ายต่อเดือน เพื่อให้มีสภาพคล่องสำหรับการใช้จ่ายในชีวิตประจำวัน และเผื่อไว้สำหรับกรณีฉุกเฉิน

- นำเงินบางส่วนไปแบ่งฝากประจำในระยะต่าง ๆ เช่น 3 เดือน 6 เดือนหรือ 1 ปี โดยเลือกให้มีระยะเวลาครบกำหนดเหลื่อมกัน จะเป็นการบริหารสภาพคล่องและเพิ่มผลตอบแทนให้มากกว่าเงินฝากออมทรัพย์

- ควรนำเงินส่วนที่ยังไม่ได้ใช้ในระยะสั้นไปลงทุนในพันธบัตรรัฐบาล เพื่อให้ได้รับผลตอบแทนที่แน่นอนในระยะปานกลาง-ยาว

- ทางเลือกอื่น ๆ ในการลงทุน ผลิตภัณฑ์ทางการเงินที่มีความเสี่ยงต่ำ-ปานกลาง เช่น สลากออมทรัพย์ กองทุนรวมตลาดเงิน กองทุนรวมตราสารหนี้ หุ้นกู้ของบริษัทเอกชนที่ได้รับการจัดอันดับความน่าเชื่อถือในระดับที่น่าลงทุน

- สำหรับผู้ที่มีความชำนาญในการลงทุนและยอมรับความเสี่ยงได้ อาจแบ่งเงินบางส่วน (สูงสุดไม่เกิน 15% ของเงินออมและเงินลงทุนทั้งหมด) ไปลงทุนในผลิตภัณฑ์ทางการเงินหรือสินทรัพย์ที่เปิดโอกาสรับผลตอบแทนสูงขึ้น แต่มีความเสี่ยงสูงขึ้น เช่น หุ้น และทองคำ เป็นต้น

- ควรติดตามข่าวสารและสถานการณ์ทางเศรษฐกิจที่อาจมีผลกระทบต่อผลตอบแทนของเงินออมและเงินลงทุนของคุณอย่างสม่ำเสมอ ทั้งแนวโน้มอัตราดอกเบี้ย เงินเฟ้อ การเปลี่ยนแปลงของเทคโนโลยี และนวัตกรรมทางการเงิน รวมถึงการเปลี่ยนแปลงของเทคโนโลยี และนวัตกรรมทางการเงิน

รวมถึงภัยทางการเงิน ในรูปแบบต่าง ๆ เพื่อปกป้องเงินทองของตนเองที่อุตสาหกรรมรับมาตลอดให้พ้นจากมิถุนายนด้วย

- ควรมีวินัยในการใช้จ่ายเพื่อให้มีเงินเพียงพอจนถึงวันสุดท้ายของชีวิต โดยเฉพาะอย่างยิ่งในช่วง 5 ปีแรกของการเกษียณ ยังไม่ควรใช้จ่ายเกินกว่าอัตราผลตอบแทนเฉลี่ยที่ได้รับ

ประโยชน์ที่ได้รับ

1. ทำให้ตระหนักถึงการใช้ชีวิตเกษียณว่าจะอยู่อย่างไร
2. เห็นถึงความสำคัญในการสำรองเงินไว้กรณีฉุกเฉิน และเตรียมเงินไว้สำหรับวัยเกษียณ
3. รู้จักการบริหารเงินเพื่อสุขภาพการเงินที่ดี การวางแผนและวิธีการวางแผนเกษียณ
4. เห็นถึงความสำคัญในการออมที่ต้องเริ่มในทันที และการเลือกใช้เครื่องมือทางการเงินที่เหมาะสม

ทำให้เราสามารถเป็นผู้มีสุขภาพทางการเงินที่ดีและมีอิสรภาพทางการเงินในวัยเกษียณ